

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਤਿਕਾਰ

ਜਿਨ ਭੈ ਬਾਣੀ ਅਦਬ ਨ ਧਾਰਾ ॥

ਜਾਣਹੁ ਸੋ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰਾ ॥

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ)

ਕਰਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ

ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ (ਸੰਤ)

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਮਪੁਰ ਖੇੜਾ

ਡਾ. ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ-144207 (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 01886-260334

www.rampurkhera.net

© ਸਭ ਹੱਕ ਕਰਤਾ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫਰਵਰੀ 2011..... 5,000 ਕਾਪੀ
ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਅਪ੍ਰੈਲ 2011..... 5,000 ਕਾਪੀ

ਭੇਟਾ : ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਅਮਲ

ਛਾਪਕ :

ਲੇਜ਼ਰ ਟਾਈਪ ਸੈਟਿੰਗ

ਦਿਪਾਵਲੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ
ਜਲੰਧਰ
ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ।

ਨਿਊਟੈਕ ਕੰਪਿਊਟਰ

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਖੁਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਆਦਿ ਬੀੜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਪਾਦਨਾ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਈ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਰੂਪ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਬਾਣੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ ਤਿਸੁ ਜੇਵਡੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਅਗਮ ਅਥਾਹੁ ਹੈ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚਾ ਸੋਇ ॥

ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੩, ਪੰਨਾ ੫੧੫

ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਰੂਪ ਬਾਣੀ ਦਾ ਖੁਦ ਆਪ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਦਰਸਾਇਆ। ਭਾਦਰੋਂ ਸੁਦੀ ਏਕਮ ਸੰਮਤ ੧੬੬੧, (੧੪ ਅਗਸਤ, ੧੬੦੪ ਈ:) ਦਾ ਦਿਨ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰਕੇ, ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਸੀਸ ਤੇ ਸਸ਼ੋਭਤ ਕਰਕੇ, ਆਪ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਚੌਰ ਕਰਦੇ ਪੈਦਲ-ਰਾਮਸਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੇ। ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਆਪ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਸੋਹਣਾ ਪੀੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਸ਼ੋਭਤ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਵਾਇਆ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਉਪ੍ਰੰਤ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਜੋ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ, ਹੁਕਮ ਸੀ :-

ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਸੰਤਾ ਕੇ ਕਾਰਜਿ ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ ਹਰਿ ਕੰਮੁ ਕਰਾਵਣਿ ਆਇਆ ਰਾਮ ॥

ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵੀ ਤਾਲੁ ਸੁਹਾਵਾ ਵਿਚਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਜਲੁ ਛਾਇਆ ਰਾਮ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਜਲੁ ਛਾਇਆ ਪੂਰਨ ਸਾਜੁ ਕਰਾਇਆ ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ॥

ਜੈ ਜੈ ਕਾਰੁ ਭਇਆ ਜਗ ਅੰਤਰਿ ਲਾਥੇ ਸਗਲ ਵਿਸੁਰੇ ॥

ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਅਚੁਤ ਅਭਿਨਾਸੀ ਜਸੁ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣੀ ਗਾਇਆ ॥

ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਰਖਿਆ ਪਰਮੇਸਰਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ॥ ਪੰਨਾ ੭੮੩

ਇਸ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਨੂੰ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ :-

ਬੁੱਢੇ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਹਾ ਸੀਸ ਆਪਨੇ ਧਾਰਿ ॥

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਮਨ ਮੈ ਸ਼ਾਂਤ ਵਿਚਾਰ ॥ ੨੦ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਸਤਿ ਬਚਨ ਬੁੱਢੇ ਮੁਖਿ ਗਾਇ ॥

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਿਰਿ ਲਯੋ ਉਠਾਇ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚੌਰ ਆਪ ਕਰ^੧ ਧਾਰਯੋ ॥

ਬਜੇ ਸੰਖ ਧੁਨਿ ਵਾਰ ਨ ਧਾਰਯੋ ॥ ੨੧ ॥

ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬, ਪੰਨਾ ੧੨੧

ਤਥਾ—ਦੋਹਰਾ ॥ ਏਕ ਘਰੀ ਨਿਸਿ ਜਬ ਰਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਗਯਾ ਪਾਇ ॥

ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਢੇ ਅਦਬ ਸੋ ਖਲੋਯੋ ਗ੍ਰੰਥ ਬਨਾਇ ॥ ੨੫ ॥

ਆਪਿ ਚੌਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਰਤ ਬੁਢੇ ਲਈ ਅਵਾਜ ॥

ਏਕ ਚਿਤ ਸੰਗਤਿ ਸੁਨੈ ਸਭਿ ਮਨਿ ਸ਼ਾਂਤ ਬਿਰਾਜ ॥ ੨੬ ॥

ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬, ਪੰਨਾ ੧੨੨

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਲੈਣ ਉਪ੍ਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਹਰੇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੇਰਾ ਹਿਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਥਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗੀਤਰਾਂ ਤੱਕ ਭਲਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ :-

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੇਰ ਸਰੀਰ ਜਉ ਸਭਿ ਥਾਨ ਸਮੈ ਸਭਿ ਨ ਦਰਸੈ ॥

ਗ੍ਰੰਥ ਰਿਦਾ ਗੁਰ ਕਾ ਇਹ ਜਾਨਹੁ ਉਤਮ ਹੈ ਸਭ ਕਾਲ ਰਹੈ ॥

ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਉਚਾਰਿਆ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਦਬ-ਸਤਿਕਾਰ ਜਿਆਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ:-

ਮੇਰੇ ਸਰੂਪ ਤੇ ਯਾਤੇ ਹੈ ਦੀਰਘ ॥

ਸਾਹਿਬ ਜਾਨਿ ਅਦਾਇਬ ਕੈ ਹੈ ॥

(ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ)

ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੁਖਆਸਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਕੋਠਰੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਬਿਸਰਾਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸੇ ਕੋਠਰੀ ਵਿੱਚ ਪਲੰਘ ਉੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੁਖਆਸਨ ਕਰਨਾ ਹੈ :-

ਜਿਸ ਕੋਠਰੀ ਰਹਿਨ ਹਮਾਰਾ ॥

ਤਹਾ ਨਿਵਾਸੁ ਕਰਹੁ ਜੁਤਿਮਾਨ ॥

ਨਵੀਨ ਪਲੰਘ ਗੁਰ ਅਪਨੋ ਦੀਨੋ ਤਬੈ ਡਸਾਇ ॥

ਸੇਜਬੰਦ ਕਸਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਗ੍ਰੰਥ ਬਿਸਰਾਮੁ ਕਰਾਇ ॥ ੭੬ ॥

ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬, ਪੰਨਾ ੧੨੬

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਕਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਿਰਾਜੋਗੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਅਸੀਂ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਵਿਸਰਾਮ ਕਰਾਂਗੇ। ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪ ਦਾ ਬਿਸਤਰ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਆਯੂ ਪ੍ਰਯੰਤ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਭੂਮ ਆਸਣ ਹੀ ਬਿਰਾਜਦੇ ਰਹੇ :-

ਭੂਮਿ ਸੈਨ ਨਿਤਪ੍ਰੀਤ ਕਰੈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਪਾਸਿ ॥

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਭਗਵੰਤ ਸਮ ਜਾਨੈ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸਿ ॥ ੭੭ ॥

ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬, ਪੰਨਾ ੧੨੭

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਆਪ ਖੁਦ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਕੇ

ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਲਈ ਪੂਰਨੇ ਵਾਹੇ। ਉਪ੍ਰੰਤ ਸੱਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ :-

ਜਿਨ ਭੈ ਬਾਣੀ ਅਦਬ ਨ ਧਾਰਾ ॥

ਜਾਣਹੁ ਸੋ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰਾ ॥ (ਸ੍ਰੀ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ)

ਆਪ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ਬਾਣੀ ਅਨ-ਭੈਅ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਅਦਬ ਕਰਨਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਸਾਰ ਭਵਜਲ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਹੈ:-

ਜੋ ਸਿਖ ਗੁਰਬਾਣੀ ਭੈ ਕਰੈ ॥ ਬਿਨ ਪ੍ਰਯਾਸ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤਰੈ ॥

(ਸ੍ਰੀ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ)

ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਕਾਰਜ ਦੀ ਇਹ ਸੰਗਲੀ ਹੈ। ਭੈ ਬਿਨਾਂ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਭਗਤੀ ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਗਿਆਨ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ, ਮੁਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ, ਅਨੰਦ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਆਪ ਦਾ ਬਚਨ ਸੀ :-

ਜੇਤਾ ਅਦਬ ਕਰੀਏ ਉਹ ਬੋਝਾ ਹੈ ॥

ਇਹ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਹੈ ॥ ਇਸਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਮੇਰੇ ਪਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਂਦੇੜ (ਸੱਚਖੰਡ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ) ਵਿਖੇ 7 ਅਕਤੂਬਰ 1708 ਈ: ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਤਰਤ ਕਰ, ਭਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਦੀ ਰਸਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਨਾਰੀਅਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ, ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਕਰ, ਆਪਣੀ ਆਤਮਿਕ ਜੋਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ !

ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ ਤਬੈ ਚਲਾਯੋ ਪੰਥ ॥

ਸਬ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਾਨੀਓ ਗ੍ਰੰਥ ॥

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਮਾਨੀਓ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ ॥

ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਮਿਲਬੋ ਚਹੇ ਖੋਜ ਸਬਦ ਮੈਂ ਲੇਹ ॥

ਸਬ ਗੁਰੂ ਪਰਗਟ ਭਏ ਪੂਰਨ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ ॥

ਜਗਮਗ ਜੋਤ ਬਿਰਾਜਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮਝਾਰ ॥

ਜੋ ਦਰਸਯੋ ਚਹਿ ਗੁਰੂ ਕੋ ਸੋ ਦਰਸੈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ॥

ਪਵੈ ਸੁਨੈ ਸੁਾਰਥ ਲਹੈ ਪਰਮਾਰਥ ਕੋ ਪੰਥ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਉਭੈ ਜਹਾਜ ਉਦਾਰ ॥

ਜੋ ਸਰਧਾ ਕਰ ਸੇਵਹੈ ਸੋ ਉਤਰੈ ਭਵ ਪਾਰ ॥ ੧੧ ॥

ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਿ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਨਾ ੩੫੩

ਮਮ ਆਗਿਆ ਸਬ ਹੀ ਸੁਨੋ ਸਤਿ ਬਾਤ ਨਿਰਧਾਰ ॥

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਮ ਮਾਨੀਓ ਭੇਦ ਨ ਕੋਊ ਬਿਚਾਰ ॥ ੪੦੯ ॥

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕਲਜੁਗ ਭਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਮਾਨ ॥

ਦਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆ ਰੂਪ ਇਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਜਾਨ ॥ ੪੧੨ ॥

ਗੁਰੂ ਦਰਸ ਜਿਹ ਦੇਖਣਾ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦਰਸਾਇ ॥

ਬਾਤ ਕਰਨ ਗੁਰੂ ਜੋ ਚਹੇ ਪੜ੍ਹੇ ਗ੍ਰੰਥ ਮਨ ਲਾਇ ॥ ੪੧੩ ॥

(ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾ: ੬)

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਹੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ! ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ !

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਵਾਚ

ਤੀਨ ਰੂਪ ਹੈ ਮੋਹਿ ਕੇ ਸੁਣਹੁ ਨੰਦ ਚਿਤ ਲਾਇ ॥

ਨਿਰਗੁਣ ਸਰਗੁਨ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਕਹੋ ਤੋਹਿ ਸਮਝਾਇ ॥੧੦ ॥

ਚੌਪਈ

ਏਕ ਰੂਪ ਤਿਹ^੧ ਗੁਣ ਤੇ ਪਰੈ ॥

ਨੇਤ ਨੇਤ ਜਿਹ ਨਿਗਮ^੨ ਉਚਰੈ ॥੧੧ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਕ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥

ਪੂਰ ਰਹਿਓ ਜਿਉ ਜਲ ਘਟ ਭਾਨੀ^੩ ॥੧੨ ॥

ਦੂਸਰ ਰੂਪ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਜਾਨਹੁ ॥

ਉਨ ਕੇ ਅੰਗ ਮੇਰੇ ਕਰਿ ਮਾਨਹੁ ॥੧੩ ॥

ਜੋ ਸਿਖ ਮਮ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਚਾਹਿ ॥

ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੈ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਆਹਿ ॥੧੪ ॥

ਜੋ ਮੁਝ ਬਚਨ ਸੁਣਨ ਕੀ ਚਾਹਿ ॥

ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਪੜ੍ਹੈ ਸੁਨੇ ਚਿਤ ਲਾਇ ॥੧੫ ॥

ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਜਾਨ ॥

ਇਨ ਮੇ ਭੇਦ ਨ ਰੰਚਕ ਮਾਨ ॥ ੨੦ ॥

ਤੀਸਰ ਰੂਪ ਸਿਖ ਹੈ ਮੋਰ ॥

ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਤਿ ਜਿਹ ਨਿਸ ਭੋਰ ॥ ੨੧ ॥

ਵਿਸਾਹੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੁਰਸਬਦ ਜੁ ਧਰੈ

ਗੁਰ ਕਾ ਦਰਸਨ ਨਿਤ ਉਠ ਕਰੈ ॥੨੨ ॥

ਗਿਆਨ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਸੁਣੇ ਸੁਣਾਇ

ਜਪੁ ਜੀ ਜਾਪੁ ਪੜ੍ਹੇ ਚਿੱਤ ਲਾਇ ॥੨੩ ॥

ਗੁਰੂ ਦੁਆਰ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੈ ॥

੧. ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਰਜੋ, ਤਮੋ, ਸਤੋ ਤੋਂ ਪਰੇ, ੨. ਜਿਸਨੂੰ ਬੇਦ ਵੀ ਨੇਤੀ ਨੇਤੀ (ਬੇਅੰਤ-ਬੇਅੰਤ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ੩. ਸੂਰਜ

ਪਰ ਦਾਰਾ^੧ ਕਾ ਤਿਆਗ ਜੋ ਕਰੈ ॥ ੨੪ ॥

ਗੁਰਸਿਖ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਚਿਤ ਲਾਇ ॥

ਆਪਾ ਮਨ ਕਾ ਸਗਲ ਮਿਟਾਇ ॥ ੨੫ ॥

ਇਨ ਕਰਮਨ ਮੇ ਜੋ ਪਰਧਾਨ ॥

ਸੋ ਸਿਖ ਰੂਪ ਮੇਰਾ ਪਹਿਚਾਨ ॥ ੨੬ ॥

‘ਰਹਿਤਨਾਮਾ’ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ।

ਪਿਛਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਾਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਖੁਦ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਿਰੋਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਹਿਰਦਾ ਹੈ।

ਗ੍ਰੰਥ ਰਿਦਾ ਗੁਰ ਕਾ ਇਹ ਜਾਨਹੁ ਉਤਮ ਹੈ ਸਭ ਕਾਲ ਕਰੈ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ — ਮੇਰੇ ਸਰੂਪ ਤੇ ਯਾਤੇ ਹੈ ਦੀਰਘ ॥

ਸਾਹਿਬ ਜਾਨਿ ਅਦਾਇਬ ਕੈ ਹੈ। ਗੁ.ਸੁ. : ਗ੍ਰੰਥ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਦਬ-ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਪੂਰਨੇ ਪਾਉਣ ਹਿੱਤ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਸਾਰੀ ਆਯੂ

ੜੀਭੂਮਿ ਸੈਨ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਕਰੈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਪਾਸਿ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਭਗਵੰਤ ਸਮੁ ਜਾਨੈ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ॥

ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਮ : ੬

ਦੇ ਨੇਮ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਵੀ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ ਕਿ

ਜਿਨ ਭੈ ਬਾਣੀ ਅਦਬ ਨ ਧਾਰਾ।

ਜਾਣਹੁ ਸੋ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰਾ ॥

ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਗੁਰਤਾਗੱਦੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਨਿਰੰਜਨੀ ਜੋਤ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰਕੇ ਸਭ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ —

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕਲਜੁਗ ਭਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਮਾਨ ॥

ਦਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਰੂਪ ਇਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਜਾਨ ॥

(ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾ: ੬)

ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤੱਦ ਜ਼ਰੂਰ ਗੁਰੂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕਮੀ-ਪੇਛੀ ਹੈ, ਤੱਦ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ, ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ

੧. ਪਰਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ੨. ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ

ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਵਨੀ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਕੁਝ ਇੱਕ ਲੋਕ ਅਖੌਤੀ ਤੱਤ ਗੁਰਮੱਤ ਦੇ ਲੇਬਲ ਹੇਠ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਹਰ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਦਰਸਾ-ਦਰਸਾ ਕੇ, ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ, ਗੁਰੂ-ਪੂਰਨਿਆਂ, ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਤਖਤ, ਚਵਰ, ਛਤਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਉੱਪਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਅਟੱਲ “ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ” ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਤਮਿਕ ਲਾਹਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਖਆਸਣ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਬੇਨਤੀਆਂ

ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਉੱਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਕੇ ਸੁੰਦਰ ਪੜਦੇ ਲਾ ਕੇ ਪੰਡਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਪੰਡਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿੱਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਸੁੰਦਰ ਚੰਦੋਆ ਸਜਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਚੰਦੋਏ ਦੇ ਹੇਠ ਮੌਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਚੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤਖਤ ਪੌਸ਼ ਰੱਖ ਕੇ ਤਖਤਪੌਸ਼ ਦੇ ਉੱਪਰ ਸੁੰਦਰ ਵਿਛਾਈ ਕਰ, ਤਖਤਪੌਸ਼ ਉੱਤੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਟਿਕਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਸੁੰਦਰ ਦਰਸ਼ਣੀ ਰੁਮਾਲੇ ਸਜਾਏ ਜਾਣ। ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਵੀ ਤੁਲਾਈ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਗੱਦਾ ਵਿਛਾ ਕੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਰੱਖ, ਉੱਪਰ ਸਫੈਦ ਰੁਮਾਲਾ ਸਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਡਾਲ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਰਬੱਤੀ ਜਾਂ ਸੈਂਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਜਾਣ ਉਪ੍ਰੰਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਵਧੀਕ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬੜੇ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਗੁਰਮੱਤ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀਸ ਉੱਪਰ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਲੈ ਆਉਣ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਹਿੱਤ ਪੰਡਾਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਠੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਉਠ ਕੇ ਖਲੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਖੜੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇੱਧਰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਉਸਤਤ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਣ-ਤਾਘ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪਿਆਰ, ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਧੀਰਜ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਖਆਸਣ ਵਾਲੇ ਰੁਮਾਲੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਉਤਾਰੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੇ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣ ਉਪ੍ਰੰਤ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮੁੜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਜ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿਲਦ ਵਾਲਾ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਰੈਕਸੀਅਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਿਲਦ ਸਾਜ ਲੱਪਕੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਰ ਬਾਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹੇਠ ਦੇਣ ਨਾਲ ਲੱਪਕੀ ਦੇ ਜੋੜ ਵਿੱਚ ਭੰਨ ਪੈ ਕੇ ਰੈਕਸੀਅਨ ਫੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਉਪ੍ਰੰਤ ਦੋਹਰੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਰੁਮਾਲੇ ਸਜਾਏ ਜਾਣ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਾਰਜ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਣ ਉਪ੍ਰੰਤ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਚੌਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਉਸਤਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕਰਕੇ ਬੜੇ ਧੀਰਜ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਚੌਰ ਰੱਖ ਕੇ ਰੁਮਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਉਤਾਰੇ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਪੰਥਕ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਖੱਬੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉੱਪਰੋਂ, ਜੇ ਸ਼ਬਦ ਪਿੱਛੋਂ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੰਨਾ ਪਰਤ ਕੇ ਜਿੱਥੋਂ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਵਿੱਚ “ਹੁਕਮਨਾਮਾ” ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕਰਾਵੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨੀ ਨਾਲ ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੁਣ ਕਰਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਪਸੀ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਹੀ ਕਰੇ। ਆਮ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਯਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬੈਠੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੇ ਰਸੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ਯਾਦ ਹੋਵੇ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸੁਣਨਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਨਜਾਣ ਪੁਣੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੁਣ ਕਰਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੱਦ ਉਹ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਸ ਤਰਜ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਨਰਥ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਮਨਮੱਤ ਹੈ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ ਉਪ੍ਰੰਤ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ, ਬੁਲਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਉੱਪਰ ਰੁਮਾਲਾ ਦੇ ਦੇਵੇ।

ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਇਸ਼ਨਾਨਾ ਕਰਕੇ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਪ੍ਰੰਤ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਅੱਗੇ ਜਥਾ-ਸ਼ਕਤ ਭੇਟਾ ਰੱਖ ਕੇ ਤਾਬਿਆ ਸਜ, ਚੌਰ ਕਰਦੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਜਾਪ ਜਰੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਪ੍ਰੰਤ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਕ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਉਸਤਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਰੁਮਾਲਾ ਉਤਾਰ ਕੇ, ਖੱਬੇ ਜਾਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਪੱਤਰੇ ਪਰਤ ਕੇ, ਮੁੜ ਖੱਬੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉੱਪਰੋਂ, ਜੇ ਸ਼ਬਦ ਪਿੱਛੋਂ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਖੱਬਾ ਪੰਨਾ ਪਰਤ ਕੇ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀਚਾਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲੈਣ ਲੱਗਿਆਂ, ਸਵੇਰ, ਦੁਪਹਿਰ, ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ “ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਾਗਤਾ ਹੈ ਦੇਉ” ਅਤੇ “ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇਉ ਪਰਤਖਿ ਹਰਿ ਮੂਰਤਿ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ

੧. ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਜਿੱਥੇ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਜਾਂ ਜਿਸ ਭਗਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਆਉਣ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤੱਦ ਸਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਉੜੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸੁਣਾਵੇ” ਦੀ ਭਾਵਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤੱਦ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖਲੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਆਮ ਸੰਗਤ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕੰਘੀ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਂ ਹੱਥ ਉੱਪਰ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਘੁੱਗੂ ਜਿਹਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਅਰਦਾਸ ਵਿੱਚ ਖਲੋਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਤਾਂ,

ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜਿ ਕਰਉ ਅਰਦਾਸਿ ॥

ਮ: ਪ, ਪੰਨਾ ੧੩੪੦

ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜਿ ਇਕੁ ਬਿਨਉ ਕਰੀਜੈ ॥

ਮਾਝ ਮ: ਪ, ਪੰਨਾ ੧੦੩

ਅਤੇ —

ਕਰ ਜੋੜਿਹੁ ਸੰਤ ਇਕਤ੍ਰ ਹੋਇ ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਜੀਉ ਅਭਿਨਾਸੀ ਪੁਰਖੁ ਪੂਜੇਹਾ ਰਾਮ ॥

ਬਿਹਾਗੜਾ ਮ : ੫, (ਪੰਨਾ ੫੪੨)

ਕਰ ਜੋੜਿ ਨਾਨਕੁ ਕਰੇ ਅਰਦਾਸਿ ॥

ਆਸਾ ਮ : ੫, ਪੰਨਾ ੩੯੨

ਕਰ ਜੋੜਿ ਪ੍ਰਭੁ ਪਹਿ ਕਰਿ ਬਿਨੰਤੀ ਮਿਲੈ ਹਰਿ ਜਸੁ ਲਾਹਾ ॥ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੪੫

ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਅਤੇ ਆਜਜ਼ੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਖਲੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ॥

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਉਚੇਚੀ ਵਿਛਾਈ ਕਰਾਕੇ ਜਾਂ ਗਧੇਲਾ ਲਾ ਕੇ ਬਿਠਾਉਣ ਦੀ ਜਾਂ ਬੈਠਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ ਜਾਂ ਪਾਠ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਹੀ ਕਾਰਜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਟੇਜ ਉੱਪਰ ਕੀਰਤਨ ਜਾਂ ਕਥਾ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੇ-ਰਸੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਕੱਠੇ ਇਕੀਹ-ਇਕੀਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵੀ ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇੱਕੋ ਹਾਲ ਜਾਂ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਵੱਧ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਕਮਰੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਜਾਂ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਤੱਦ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਜਾਂ ਸੰਗਤ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪਾਠ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣ ਕਰੇ।

੧. ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ (ਸਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਅਤੇ, ਮੰਗ ਮੰਗਣ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ॥)

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਜਾਂ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ ਪੀਹੜੇ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਕਾਂ^੧ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਗਲ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ੂਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਰਿਆ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤੱਦ ਹਜ਼ੂਰੀਏ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੂੰਹ, ਨੱਕ, ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਮੁੜ ਦੁਬਾਰਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਬਿਅਦਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਚੇਤ ਭੁੱਲਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਗੁਰੂ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਜੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜ-ਆਸਣ ਉੱਪਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਲੈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਵਿਦਾਇਗੀ ਸਮੇਂ ਵੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਜ਼ਰੂਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਅਸਥਾਨ ਤੱਕ ਨਾਲ ਜਾਣ ਉਪ੍ਰੰਤ ਅਗਲੇਰਾ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰ ਕਮਰਾ ਸਜਾ ਕੇ ਬੜੇ ਅਦਬ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ, ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਨਿੱਤਨੇਮ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਲਾਗਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸਫਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਸੁਹਣੇ ਵੱਡੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਚੁਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਐਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਮਕਾਨ, ਕੋਠੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨੇ ਮਸਰੂਫ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਨਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਘਰ ਦਾ ਫਾਲਤੂ ਸਮਾਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਈਟ ਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਵਾ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਰਾ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਵੀਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਸੁੰਦਰ ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਕੋਠੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਸੁਹਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਖਲੋ ਕੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੀ ਖੈਰ ਖਰੀਅਤ^੨ ਮੰਗਣੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਦੇ ਸੁੱਖ ਅਤੇ

ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕੀ ਉਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਸ਼ੋਭਦਾ ਹੈ ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖਿੱਤ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੰਦਰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੀਏ।

ਕਈ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਮ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ, ਜਿਸ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਉਸੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੈਲਫ ਜਾਂ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸੁਖਆਸਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਾਸਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਿਅਦਬੀ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਮਨਮੱਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਖਆਸਣ ਕਰਨ ਦੇ ਪੂਰਨੇ ਖੁਦ ਆਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪੂਰਨਿਆ ਉੱਪਰ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੁਖਆਸਣ ਸੁੰਦਰ ਪਲੰਘ ਉੱਪਰ ਸੁਹਣਾ ਚੰਦੋਆ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਦੀ ਗਾਥਾ ਲਿਖਣੀ ਕੁਝਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰੇਗੀ।

ਬਗਦਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲਾ ਫਕੀਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਬਦੁਲਾ ਸੀ। ਆਪ ਇੱਕ ਰਾਤ ਸੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਹੋਈ ਕਿ ਅਬਦੁਲਾ ! ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਸੁਨੇਹਾ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾ ਕਿ “ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਕਲਾਮ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ”। ਫਕੀਰ ਅਬਦੁਲਾ ਨੇ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਲਈ ਪਰ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਵਾਲਾ ਕੌਤਕ ਵਰਤਿਆ। ਪਰ ਦਰਵੇਸ਼ ਅਬਦੁਲਾ, ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਫਿਰ ਭੁਲ ਗਿਆ ਤੀਸਰੀ ਰਾਤ ਖੁਦਾ ਨੇ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਬਦੁਲਾ ! ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਦੋ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਪਰ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਸੁਨੇਹਾ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ? ਅਬਦੁਲਾ ਭੈ-ਭੀਤ ਹੋਇਆ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਹੀ ਖੁੱਦਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਮਜਲਸ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਪਾਸੋਂ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਫਕੀਰ ਸਾਂਈ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਨਾਉਂ ਦਾ ਫਕੀਰ, ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਇਆ। ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਇੱਕ ਸੰਤ-ਸੇਵੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਹ ਬੋਲ ਉੱਠਿਆ, ਬਗਦਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਫਕੀਰਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਨਾਉਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਫਕੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਬਦਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬੀ-ਕਬਾਬੀ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਧੁੱਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ, ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ-ਖਾਨੇ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਬੰਦੇ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸੁਣ ਕੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਅਬਦੁਲਾ ਸੌਂਚੀ ਪੈ ਗਏ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮੈਂ ਖੁੱਦਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਹੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਰਾਬ-ਖਾਨੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨ ਜਾਣਾ ਪਵੇ। ਮਨ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਾਬ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਢੂੰਡ ਕੀਤੀ ਪਰ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ।

੧. ਕੂਹਣੀਆਂ ੨. ਦੋ, ਸਵਾ ਦੋ ਮੀਟਰ ਦਾ ਚਿੱਟਾ ਸਾਫ ਕਪੜਾ ੩. ਰੁੱਝੇ, ੪. ਸੁੱਖ

ਆਖਰ ਚੌਥੇ ਸ਼ਰਾਬ-ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਬੈਠਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਮਿਲ ਪਿਆ, ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਬੰਦੇ ਨੇ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੀ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਹੈ। ਫਕੀਰ ਅਬਦੁੱਲਾ, ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਉਪ੍ਰੰਤ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਨੇ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਫਕੀਰ ਸਾਂਝੀ ਅੱਜ ਸ਼ਰਾਬ-ਖਾਨੇ ਕਿਸ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਆਏ ਹੋ ? ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ! ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸ਼ਰਾਬ-ਖਾਨੇ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਸ਼ਰਾਬਖਾਨੇ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦਾ, ਨਾ ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਹੀ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਜੇ ਕਰ ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਬਖਾਨੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਬਦੌਲਤ ਇੱਥੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਇਆ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਹਾਂ। ਖੁਦਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਸ਼ਰਾਬ-ਖਾਨੇ ਆਏ ਹੋ ? ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕੀ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਖੁਦਾ ਦਾ ? ਫਕੀਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੁਣ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ! ਖੁਦਾ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਕਲਾਮ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਜਮੀਨ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਤੌਬਾ ਤੌਬਾ ਪੁਕਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਲ੍ਹਾ-ਹੁ ਅਲ੍ਹਾ-ਹੁ ਕਹਿੰਦਾ ਸ਼ਰਾਬਖਾਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੌੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਅਬਦੁੱਲਾ ਇਹ ਮਾਜਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਦੇ ਮਗਰ ਭੱਜਿਆ ਤੇ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ, ਤੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਸੁੱਟ ਕੇ ਤੌਬਾ ਤੌਬਾ ਕਰਦਾ ਸ਼ਰਾਬਖਾਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜ ਪਿਆ, ਕਾਰਣ ਕੀ ਹੈ ? ਕੁੱਝ ਮੇਰੇ ਪੱਲੇ ਵੀ ਪਾ। ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ, ਫਕੀਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਫਕੀਰ ਸਾਂਝੀ! ਸੁਣ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਬਖਾਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਅੱਧਾ ਵਰਕਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਾੜ ਕੇ ਸੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਪਏ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਵਰਕੇ ਨੂੰ ਚੁਕ ਕੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਪਰਸ਼ਤੀ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਕੇ ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਅਦਬ ਨਾਲ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨੇਕ ਕਰਮ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਮੈਂ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਖੁਦਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪਾਕ ਕਲਾਮ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਇਵਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਰਹਿਮਤ ਭੇਜੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰਾ ਕਲਾਮ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੇ ਵੀਚਾਰਿਆ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਰੱਬੀ ਕਲਾਮ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੇ ਅਲ੍ਹਾ ਦੀ ਇਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਸੀਬ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਰੱਬੀ ਕਲਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਘਟਾਵਾਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਖੁਦਾ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਰਹਿਮਤਾਂ ਵਰਸਾਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਤੋਂ ਤੌਬਾ ਕਰਕੇ ਅਲ੍ਹਾ ਦਾ ਲੜ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਪਲਟਾ ਆਇਆ, ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਬਗਦਾਦ ਦੇ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਫਕੀਰਾਂ ਚੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਐਸੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ

੧. ਉੱਚਾ ਸੈਲਫ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੰਗ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਦੇ ਸਰੀਰ ਚੋਂ ਪ੍ਰਾਣ ਪੰਖੇਰੂ ਹੋਏ ਆਪ ਦਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਕਬਰਸਤਾਨ ਨੂੰ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਪਿਆਰ ਭਿੱਜੇ ਮਗਰ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੱਤ ਗਰਮੀ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ ਤੇ ਸੂਰਜ ਤਪ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੰਛੀਆਂ ਨੇ ਝੁੰਡ ਬਣਾ ਕੇ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਦੇ ਜਨਾਜ਼ੇ ਉੱਪਰ ਕਬਰਸਤਾਨ ਪੁੱਜਣ ਤੱਕ ਛਾਂ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ, ਸਾਰੀ ਖਲਕਤ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਹ ਬਰਕਤ ਕਾਹਦੀ ਸੀ “ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਕਲਾਮ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ” ਦੀ।

ਹੇ ਗੁਰਸਿੱਖ! ਅੱਜ ਬਸ਼ਰ-ਹਾਫੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਖਸਮ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ, ਇਹ ਤੋ ਬ੍ਰਹਮ ਵੀਚਾਰ, ਨਿਰੋਲ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਦਰਗਾਹੀ ਕਲਾਮ, ਪ੍ਰਮੇਸਰੀ ਫੁਰਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੇਗਾ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਵਿੱਚ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਨ ਕਰਾਏਗਾ ? ਜਰੂਰ ਕਰਾਏਗਾ। ਹੇ ਗੁਰ ਸਿੱਖ! ਤੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਭਾਵਨੀ ਨਾਲ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮੰਨਣ ਕਰ ਕੇ ਤਾਂ ਵੇਖ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਆਪ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੂਜੇ ਅਤੇ ਸੇਵਕ ਬਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੇ, ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਮੇਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਵਨੀ ਨਾਲ ਕਰੇਗਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਉਸਦਾ ਸੰਸਾਰ ਭਵਜਲ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਸਤਾਰਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਮਲਾਰ ਰਾਗ ਅੰਦਰ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ—

ਜੋ ਗੁਰ ਕਉ ਜਨੁ ਪੂਜੇ ਸੇਵੇ ਸੋ ਜਨੁ ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ॥
ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਜਹੁ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਆਪ ਤਰਾਵੈ ॥੨ ॥

ਮਲਾਰ ਮ : ੪ (ਪੰਨਾ ੧੨੬੪)

ਇਸੇ ਹੀ ਰਾਗ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੰਨੇਗਾ, ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਉਸਦੀ ਮੰਨੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੰਨੇਗਾ। ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ —

ਗੁਰੁ ਮਾਨੈ ਮਾਨੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥
ਗੁਰੁ ਬਚਨੀ ਮਨੁ ਸੀਤਲੁ ਹੋਇ ॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ—
ਜਿਨ੍ ਨਾਨਕੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੂਜਿਆ ਤਿਨ ਹਰਿ ਪੂਜ ਕਰਾਵਾ ॥੨ ॥

ਆਸਾ ਮ : ੪ (ਪੰਨਾ ੪੫੦)

ਹਰ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕਮਾ ਕੇ ਹੰਢਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਬਚਨ ਹੈ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੀ ਸੁਣੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸੱਤ ਜਾਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ, ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ —

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ ॥
ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ ॥੧॥

ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੬੬੯

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਆਪ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਰਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਉ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਕੀ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਮਾਇਕੀ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਵਡਹੰਸ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ—

ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਸਭੁ ਕੋ ਵੇਖਦਾ ਜੇਤਾ ਜਗਤੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥
ਡਿਠੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜਿਚਰੁ ਸਬਦਿ ਨ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਸਲੋਕ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੫੯੪

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਹੀ ਕਰਣੀ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਵਪੂਰਤ ਬਚਨ ਹੈ ਜਿਸ ਸਿੱਖ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਭੇਟਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਮਨ, ਬਚਨ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਬਣਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੇਵਲ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਨਾ ਕਰੀ ਜਾਵੇ। ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਸੱਤ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਲਏ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬਾਹਰੀ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕਰਣੀ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਵੀ, ਉਸਦੀ ਭੇਟਾ ਰੱਖਣੀ ਵੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਅਤੇ ਸੱਤ ਸੰਤੋਖ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਸੱਦ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਨੋ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਭੇਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਤੁਧਨੋ ਨਿਵਣੁ ਮੰਨਣੁ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥

ਸਾਚੁ ਭੇਟ ਬੈਸਣ ਕਉ ਥਾਉ ॥

ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਹੋਵੈ ਅਰਦਾਸਿ ॥

ਤਾ ਸੁਣਿ ਸਦਿ ਬਹਾਲੇ ਪਾਸਿ ॥੧॥

ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੮੭੮

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ—

ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਹੋਵੈ ਪਰਵਾਣੁ ਤਾ ਖਸਮੈ ਕਾ ਮਹਲੁ ਪਾਇਸੀ ॥

ਆਸਾ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੪੭੧

ਅਤੇ — ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਜੋ ਚਲੈ ਸੋ ਪਵੈ ਖਜਾਨੈ ॥

ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੪੨੧

ਜਿਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਸਤੂ ਦੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਰ ਕਰਮ ਦਾ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਲੈਣਾ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਜਗਿਆਸੂ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲੀ ਜੀਵਨ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਰੂਪੀ ਘਰ ਸੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ—

ਗਾਵੀਐ ਸੁਣੀਐ ਮਨਿ ਰਖੀਐ ਭਾਉ ॥

ਦੁਖੁ ਪਰਹਰਿ ਸੁਖੁ ਘਰਿ ਲੈ ਜਾਇ ॥

ਜਪੁਜੀ ਪੰਨਾ ੨

ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਾਮ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ, ਬਚਨ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਗਤੀ, ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ, ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਡੀਂਗ ਵੀ ਮਾਰੇ ਅੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਲਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਗਜ ਉੱਪਰ ਲਿਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੁਬਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕਥਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਪਿਛੇ ਅੰਤ ਪਾ ਸਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਗਾਂਹ ਪਾ ਸਕੇਗਾ।

ਕਿੰਨੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਸੁਣ ਕਰੀਏ—

ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥ ਜੇ ਕੋ ਕਹੇ ਪਿਛੈ ਪਛਤਾਇ ॥

ਕਾਗਦਿ ਕਲਮ ਨ ਲਿਖਣਹਾਰੁ ॥ ਮੰਨੇ ਕਾ ਬਹਿ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥ ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥੧੨॥ ਜਪੁਜੀ, ਪੰਨਾ ੩
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹੀ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ—

ਹੁਕਮੁ ਮੰਨੇ ਸੋ ਜਨੁ ਪਰਵਾਣੁ ॥

ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਨਾਮਿ ਨੀਸਾਣੁ ॥੧॥ ਬਸੰਤ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੭੫

ਅਤੇ — ਹੁਕਮੁ ਮੰਨੇ ਸੋਈ ਸੁਖੁ ਪਾਏ ਹੁਕਮੁ ਸਿਰਿ ਸਾਰਾ ਪਤਿਸਾਰਾ ਹੇ ॥

ਮਾਰੂ ਮ: ੩ ਪੰਨਾ ੧੦੫੫

ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਾਜੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ “ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ” ਜਾਣ ਕੇ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ “ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ” ਗੁਰੂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਅੰਦਰ ਕਮਾ ਹੰਢਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਭੁਲਾਂ ਚੁਕਾਂ ਦੀ ਖਿਮਾਂ। ਗੁਰੂ ਅਦਬ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨੀ ਜੀ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਵਤਹਿ ॥

□□□